

фондового ринку становить 101,2%, Великій Британії – 97,2%, Швейцарії – 171% [1, с. 671]. В Україні цей показник на кінець 2014 року склав 29,21%.

На жаль, позитивні тенденції розвитку вітчизняного фондового ринку в Україні не покращують інвестиційний клімат, який характеризується як несприятливий. Низький рівень захисту прав інвесторів цінних паперів спричинений недосконалістю правових, регулятивних, судових механізмів їх забезпечення. Фондовий ринок ще тільки починає ставати прозорим.

Для збільшення захищеності, а отже інвестиційної привабливості, потрібно вжити наступні заходи: створити єдину систему фондової торгівлі в Україні шляхом об'єднання усіх організаторів торгівлі; підвищити прозорість діяльності емітентів цінних паперів, пристосовувати структуру інформації про емітентів до міжнародних стандартів звітності, що забезпечить її презентабельність і дасть змогу інвестору оцінити реальну вартість підприємства та його потенціал; поширити практику коректного складання рейтингу емітентів та інструментів фондового ринку, щоб інвестори могли отримувати інформацію про надійність українських емітентів, а останні, у свою чергу, будуть мати більше можливостей на ринку зовнішніх капіталів.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
2. Річна звітність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2002-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/activities/annual>.

Партика П. М., аспірант кафедри фінансів
суб'єктів господарювання і страхування
Алексєнко Л. М., д.е.н., професор

ДІАГНОСТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Розвиток небанківських фінансових установ обумовлений політичними й економіко-організаційними умовами їх функціонування, що визначається соціально-економічною ситуацією в країні. Вплив несистематичних чинників може зумовити системні зрушення в основі функціонування таких учасників економічних процесів і призвести до втрати ними фінансової стабільності. Відтак, важливості набувають питання удосконалення методики оцінки фінансової безпеки небанківських фінансових установ з метою ранньої діагностики та попередження їх банкрутства.

Аналізуючи світовий і вітчизняний досвід щодо діагностування діяльності небанківських фінансових установ, приходимо до висновку, що

найбільш поширеними методами діагностування раннього (потенційного) їх банкрутства є: коефіцієнтний аналіз та аналіз споріднених груп, рейтингові системи, статистичні моделі, комплексні оцінки ризиків. При цьому наголосимо, що модернізація згаданих систем діагностики та прогнозування кризових явищ функціонування основних операторів ринку небанківських фінансових послуг, порівняно із аналогічним методичним забезпеченням щодо діяльності банків, відбувається повільніше. Це обумовлено: низькою прозорістю парабанківської системи, відсутністю жорсткого контролю та системного моніторингу з боку органів регулювання і нагляду, стриманішими темпами розвитку небанківського фінансового сектору, порівняно із банківським.

Основний регулятор зазначеного ринку в Україні – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг), – щороку оприлюднює дані про попередні підсумки діяльності небанківського фінансового ринку в країні. Так, у 2015 році на ринку відбулись наступні зміни: кількість небанківських фінансових установ зросла на 7%, обсяг страхових премій збільшився на 13%, а страхових виплат – на 60%, величина кредитного портфеля також зросла на 29% [1]. При цьому, в Україні за 2015 р. із реєстру відбулося виключення 30 страховиків і включення 9. Натомість кількість кредитних установ збільшилась на 17, або 2%, і склала 728 організацій, з яких 588 – кредитні спілки. Кількість ломбардів, що функціонували у 2015 році, становила 482, що на 5 установ більше, ніж у попередньому році. Серед інших фінансових установ: 571 фінансова компанія (збільшення на 156), 72 недержавні пенсійні фонди (НПФ) (зменшення на 4), 23 адміністратори НПФ, 2 довірчі товариства, 268 лізингових компаній, 8 бюро кредитних історій та 51 страховий (перестраховий) брокер.

Піднаглядні Нацкомфінпослуг установи здійснювали діяльність через 8886 відокремлених підрозділи, з яких 1495 – підрозділи страхових компаній (протягом року їх кількість зменшилася на 76), 593 – підрозділи кредитних спілок (зменшення на 17), 925 підрозділи інших кредитних установ (збільшення на 285), 5672 – підрозділи ломбардів (більше на 726), 198 – підрозділи фінансових компаній (більше на 36), 3 – підрозділи адміністраторів НПФ.

Варто відмітити, що упродовж останніх декількох років вітчизняний небанківський кредитний ринок, який представлений кредитними спілками, кредитними установами, ломбардами та фінансовими компаніями, демонструє зростання обсягу кредитного портфеля. Зокрема, у 2015 році приріст останнього становив майже 30%.

Резюмуючи зазначене вище, підкреслимо, що розвиток ринку небанківського фінансового посередництва в Україні відбувається значно стриманішими темпами, порівняно із банківським сектором, що обумовлено, перш за все, неготовністю населення використовувати послуги таких

фінансових установ, а також наданням ним переваги класичним банківським продуктам. Тим не менше, незважаючи на суттєве відставання за обсягами активів від банківського сектору, небанківські фінансові установи спроможні скласти банкам конкуренцію, адже на них покладено завдання мобілізації та ефективного перерозподілу фінансових ресурсів на потреби економіки, тим самим перетворюючи вільні грошові кошти у продуктивний капітал. Крім того, темпи зростання небанківських фінансових установ у багатьох розвинених економіках значно випереджають темпи зростання банківського сектору, а структура їх активів відіграє провідну роль у визначенні місця таких установ на фінансовому ринку країни. Водночас, з метою недопущення втрати конкурентних позицій на ринку необхідним є перманентне діагностування діяльності небанківських фінансових установ задля забезпечення їх ефективного розвитку та підвищення ефективності функціонування як фінансового ринку країни, так і всієї економічної системи.

Література

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/news/1275.html>.

Шевчук А. М., аспірант кафедри фінансів
суб'єктів господарювання і страхування
Гуцал І. С., д.е.н., професор

ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗРАХУНКУ ЕКОНОМІЧНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Величина економічного капіталу банку залежить від таких чинників: схильність до ризику, характеристик банківського портфеля, параметрів та методів оцінки ризиків.

Щодо схильності банків до ризику, то, на нашу думку, для початку варто класифікувати чинники банківського ризику за рівнями їх походження, тобто поділити чинники виникнення на макроекономічні та мікроекономічні. Кузьмак О.М. у своїй праці виділяє, окрім державних, світові або глобальні чинники, які також впливають на виникнення банківських ризиків [1, с. 33]. Що стосується мікроекономічних чинників, то їх, в свою чергу, можна розділити на зовнішні та внутрішні.

На макроекономічні чинники банк не може чинити зворотнього впливу, проте вони опосередковано впливають на діяльність банківських установ.

Внутрішні чинники перебувають під контролем банку або є об'єктивними стохастичними характеристиками складників банківської установи [2, с. 9].